

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hó közepén két iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frittal fizethetnek elő

Előfizetési és hirdetési díjak az erdélyi gazdasági egylet pénztárához Kolozsvárra czinuzendők.

A hirdetési cím centiméterenként 4 krajczár.

Meghívás közgyűlésre.

Az erdélyi gazdasági egylet alapszabályszerü rendes közgyűlését Kolozsvárt, 1895. évi április hó 7-én — virágvasárnap — délelőtt 10 órakor fogja saját helyiségében (belközép-utcza 11. sz. gróf Mikó-féle ház, emelet) megtartani, melyre az egylet t. tagjai tisztelettel meghivatnak.

Közgyűlési napirend.

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés az egylet 1894-ik évi működéséről.
3. Pénztári jelentés az egylet 1894-ik évi zárszámadásáról; ezzel kapcsolatban
4. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. Az 1895-ik évi költségvetés megállapítása.
6. A mult évi rendes közgyűlés óta az egylet kebelébe lépett tagok bejelentése.
7. Netáni javaslatok, indítványok.
8. Az alapszabályok 27. §-ának módosítása.
9. A gyűlés bezárása.

Kelt az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányának Kolozsvárt 1895. évi február hó 21-én tartott üléséből.

Sz. Szakáts Péter,
egyleti titkár.

Szabó József,
egyleti elnök.

Takarmányozási jó tanácsok.

Nagy szerencsénk lesz, ha az a rengeteg sok hó, a mi most még méternyire borítja az erdőket és mezőket egyaránt, eltűnt már, a mikor soraim napvilágot látnak. Ebben a kedvező esetben is bizonyos, hogy az idén a rendesnél későbbben fogjuk a legeltestét megkezdeni és az első fuvar zöldtakarmányt behordatni. — Szénánk és szalmánk pedig nagyon fogyatékán van már. Ezt, ha nem is látjuk, az alacsony marhaárak meggyőzően bizonyítják.

Gazdáink az erdélyi részekben szorongva várják a kikeletet. A még meglevő összes szénakészlet alig leend elegendő a kitelletés befejezésére. Mit adunk majd az igásoknak a tavaszi első munkaidőben; mit a fejős tehencnek; mit a lovaknak? Most venni szűk takarmányt: drága multság; a sürgős szántás-vetés idején takarmányszállítással foglalni el az igákat: kárral járó hátramaradás! Hogy ez a gond szakadt a nyakunkba: többé-kevésbé a mi hibánk.

Nincs miért szépitsem, a mi köztudomásu tény, t. i.: hogy gazdáink — főleg a kisebb gazdaságokban — prédálva etetik a legbecsesebb téli takarmányt — a szénát. Több esetben volt alkalmam észlelni, hogy nagy uradalmakban aránylag kevesebb szénával jobban jönnek ki, jobb kondiczióban tudják tartani a lábas jószágot, mint nálunk a legtöbb gazdaságban aránylag egyenlő állatállomány és aránylag ugyanannyi más takarmány feletetése mellett. Ennek a »különös«-nek látszó ténynek pedig az a nagyon egyszerű dolog a magyarázata, hogy a nagy uradalmakban kellő móddal, utánnézéssel, takarékosan etetik a szénát.

Nálunk a legtöbb helyt nincs más gondja a gazdának, vagy a tisztjének, illetőleg a dominális birónak, mint hogy a szénapadlás mindig tele legyen. A padlásról azután a béresek annyit hordanak le, a mennyi nekik tetszik; tele tömik a jászolokat és a megfujt, az istálló gőzétől általjárt *izéket* alomnak szórják az állatok alá. Aztán csodálkozunk, hogy a míg a szénakészlet rohamosan apad, az alomnak való szalmából alig fogy valami.

Már jobban megbecsülik a szénát, a hol *elrendelik*: hogy a jászolokba mindig csak *keveset* kell tenni; az *izéket* gondosan *össze kell gyűjteni* és pár órára szellős helyre kitéve, azután a kevésbé

igényes bivaloknak, a meddőknek vagy gulyabelieknek kell adni; a szénát tavaszi szalmával vagy akár őszi szalmával *összerázva* kell adni.

Jó eredményü takarékosággal csak az etetheti szénáját és egyéb más takarmányát, a ki tudja, hogy minden egyes állatának *mennyi tápláló anyagra van szüksége élete — ereje fentartására és hogy kora és nagysága szerint teljesen megfeleljen annak, a miért tartjuk.* A ki tudja továbbá, hogy ugy szénájában, valamint egyéb más takarmányában *mennyi foglaltatik azokból a tápláló-anyagokból, melyekre az állatoknak életük — erejük fentartására és rendeltetésük teljesítésére koruk és nagyságuk szerint szükségük van.* A takarmányozással foglalkozó újabb könyvekből és valamennyi jóra való gazdasági zsebnaptárból könnyen megtanulhatjuk: hogy a különféle állatoknak milyen és mennyi tápláló-anyagra van szükségük a napi takarmányból és hogy mennyi foglaltatik az illető tápláló-anyagokból az egyes takarmányokban.

A tápláló-anyag szükséglet szerint vagy, a mint némelyek czélzatosan mondani szokták, a »könyvszerint« való takarmányozást minden nagy előnye daczára nem ajánlhatom most, mint mentő intézkedést, oda, a hol az még nem követtetik; most midőn arról van szó, hogy mely uton-módon lehetne és kellene a még meglevő takarmány-készlettel, főleg pedig a széna-készlettel, akként takarékoskodni, hogy szénavásárlásra ne szoruljunk ebben az időnyben. Nem ajánlhatom pedig legfőképen azért, mert sürgős intézkedésről lévén szó, nincs időnk a takarmányozás eme, mindenesetre leghelyesebb módjának sokféle csinjával-binjával alaposan meg-ösmerkedni.

A ki még nem késett el, jól teszi, ha tanácsaimat követi. A szénára nézve jó lélekkel ajánlom: *az egy etetésre illetőleg egy napra szánt adagnak pontos kimérését.* Erre vonatkozólag 30 éves praxisom alapján *a széna porciózását tartom legczélszerűbbnek*, kivált ott, a hol az állatállomány sok istállóban van elhelyezve. Minden esetre egyszerűbb minden istálló számára — vagy minden állatnem számára (ökrök, tehenek, lovak, juhok stb.) külön naponta kiméretni — mázsáztatni — a szükséges szénát *porciózás nélkül*, mert elesik a porciózás költsége és munkája, de ennek daczára nem tartom helyesebbnek, még pedig több okból: a naponta való má-

zsálás esős, szeles időben sok bajjal jár; a nem porciózott szénát nehezebb a szénáskertből a padlásra, vagy istállóba hordatni és a mi a fő, a csak kimázsált, de nem porciózott szénából még nem kapnak egyenlő adagot az állatok, mert az ökrét, lovát jobban gondozó béres többet villáz a nagy csomóból, mint az, a ki nem sokat törődik a gondjára bízott állattal. Tekintetbe veendő körülmény az is, hogy a porciózást ősszel elkezdve a tél folyamán szépen elvégeztethetjük; ha néhány megbízható emberünk van folytonos felügyelet nélkül is jól elvégzik dolgukat, míg a naponkénti mázsálásnál az ellenőrzés elkerülhetlen. Az nem megvetendő előnye a porciózásnak, hogy a mire szénakészletünk porciókba van kötve, teljesen megbízható adattal birunk arra nézve, hogy hány mázsával rendelkezünk. Ezen az alapon jó idején gondoskodhatunk a mutatkozó hiány fedezéséről, illetőleg a takarmányozás akként való berendezéséről, hogy a meglevő készlettel kijöjjünk. Minderre csak az szerezhethető porciózás nélkül megbízható adatot, ki szekerenként lemázsáltathatja behordáskor szénáját, mert valljuk be az igazat: a szekér vagy boglya — kazal — szerint való becslés még a gyakorlott szemü gazdát is igen megcsalja sokszor, hát még a kezdőt, a tapasztalatlant.

Ha készletünk porciózva van, jól ellenőrizhetjük a széna fogyását is, a mi szintén nagy előny, idején gondoskodhatva a hiány pótlásáról.

Mindezen okok annyira meggyőztek a porciózás előnyéről, hogy már sok év óta összes szénakészletemet felporcióztatom s e célra most három állandó cselédet tartok. Ezek jól begyakorlód-
nak és ezért aránylag gyorsan és mégis jól dolgoznak. Számításom szerint átlagosan $\frac{1}{2}$ krajczárba kerül egy porció (7.5—8 kilós) kötése. Az elmúlt évben 320 forintot adtam ki e munkálatra s bárki meg lehet győződve, hogy nem koczkáztatnék ekkora összeget, ha a haszna nem lenne szembetünő.

30 évvel ezelőtt kezdettem meg a porciózást s így hosszú időre terjedő tapasztalás alapján ajánlom azt gazdáinknak. Próbálkozzanak meg vele már most, még meglevő szénakészletükkel való takarékoskodás céljából. Inkább későn, mint soha.

Hogy a porcióztatással mily gyakorlatot lehet szerezni a szénakészlet felbecsülésére, kitűnik abból, hogy most már legfeljebb

1—2000 porcióval tévedek 60000—65000 porciót adó szénakészletemnek a szénáskertbe való hordás utáni — tehát boglyákban, kazalokban való becslésekor.

Példaadás kedvéért megemlítem, hogy az elmúlt évben 19 boglyában volt 482 közepes nagyságu — 7 mmázsás — szekér réti szénám és 9 szakaszban 266 szekér-lóhere- és bükköny-szénám, valamint sarjum. Ebből a 748 szekérből köttettem összesen 62600 — 8 kilós porciót. E fedezettel szemben a szükséglet következőleg állapítottatott még:

a) 17 drb lónak 210 napra, 1—1 porció	3570 porció	
b) 48 drb. igásökörnek 190 napra, 1.5—1.5 porció szántáskor valamivel több	14200	»
c) 16 drb. javítandó igásökörnek, 100 napra, 1.5—1.5 porció	2400	»
d) 90 drb. fejőstehénnek 180 napra, 0.6—0.6 porció	9720	»
e) 52 drb. múlt évi borjunak 150 napra, 0.5—0.5 porció	3900	»
f) 38 drb. hasas tehénnek 217 napra 1.4—1.4 por- ció átlagosan	5830	»
g) 120 drb. különböző kóru meddőnek a szénaete- tés idejére	10200	»
h) 355 drb. juhnak teletetésre	9800	»
i) Vendéglovaknak és váratlan szükségletre	1000	»

Összesen tehát . 60620 porció

Megemlítem még, hogy fejősteheneim a fent leirt szénán 4.8 kilón) kívül naponta 20 kiló répát, 1—2 kiló száraz korpát, a répával vegyest lóherpolyvát, tengeriszár és zabszalma szecskrét és végre árpa- és zabszalmát szálason kapnak. A legeltetés idején reggel 6 órától délután 3-ig kint vannak és fejés alatt, valamint éjjelre is zöld luczernát, lóherét, csalamádét vagy bükkönnyt kapnak. A téli istállózásra fokozatosan mennek át, mert különben a tejmenyiségben nagy csökkenés állhat be, melynek megakadályozására esetleg már októberben el kell kezdeni a répaetétést, 30 kilót is adva fejenkint. — A legeltetést csak későn lehet megkezdeni, mivel nagyobbára hideg helyen levő és erdei legelőim vannak, melyek legeltetése kezdetben nagy óvatosságot kíván.

Czikkem elején említém, hogy a takarmányozásnak azt a módját kell leghelyesebbnek tartanom, mely az *állatok táplálóanyag szükséglete* és a *takarmányok táplálóanyag tartalma szerint* szabja meg a napi eleséget. A kik eme mód felől tájékozódni akarnak, jól teszik, ha megszerzik az erdélyi gazdasági egyeslet könyvkiadó vállalatának »Háziállataink takarmányozása«*) czimű füzetét, melyben röviden — velősen le van írva mindaz, a mit az okszerű takarmányozásról tudni kell. Azoknak, a kik egész alaposan akarják a helyes takarmányozás tudományát elsajátítani, az orsz. magyar gazdasági egyeslet könyvkiadó-vállalatában megjelent Cselko István és dr. Kosutány Tamás által irt »Takarmányozást« beszerzését ajánlom. Rendkívülien sok hasznos tudnivalót tartalmaz e termetes szakmunka; olyant is, melynek azonnal nagy hasznát veszi a gazda, ha nem is akar épen »könyvszerint« takarmányozni. A sok hasznos tanács és oktatás közül időszerűnek tartom néhánynak a reprodukálását.

A mostani szorongató takarmány-viszonyok között megszívlelendő az a tanács, hogy ugy a fejőstehenekkel, valamint a jármos marhákkal, sőt az idősebb növendék állatokkal is, nagyobb mennyiségű szalmát lehet fel etetni, ha azt szecskázva valamely erőtakarmánnyal — korpával, darával — keverjük össze, vagy ha moslékkal leöntjük, vagy gőzöléssel, füllesztéssel puhábbá és így izletesebbé teszszük. Különben a szalmát és szénát is jobb szálasan, semmint szecskázva etetni. Kivéve azt az esetet, ha a széna nagyon durvaszálu vagy némiképp megromlott, a mikor szintén szecskázva és gőzöléssel vagy füllesztéssel megjavítva etetendő. — Egy éven aluli növendék állatoknak nem szabad szalmára szorulniok, mert ebben a nagytömegű takarmányban kevés a táplálóanyag; sokat kell belőle megenniök, hogy táplálóanyag szükségletüket fedezhessék, miért is *szalma hasuak* lesznek a nélkül, hogy kellően gyarapodnának.

A kinek nagyobb mennyiségű zab, árpa vagy tengeri áll takarmányul rendelkezésére, az jól teszi, ha számítást tesz arra nézve: nem lenne-e gazdaságosabb az említett *piaczos* gabonafélékből többet-kevesebbet eladni és a bevett pénzen aránylag talán

*) Irta: Kovácsi Béla; megrendelhető az erdélyi gazdasági egyeslet pénztáránál Kolozsvárt; ára: 50 kr.

olcsóbb más takarmányfélét — például szárított moslékot, korpát, repczepogácsát — vásárolni. Összehasonlítva ezeknek a takarmányoknak a *tápláló anyag szerinti értékét* az említett piaczos takarmányok ugyancsak tápláló anyaguk szerinti értékével és mai piaci árával, reájöhetünk, hogy melyik takarmányban kerülnek kevesebbe a szükséges tápláló anyagok. Ha pedig ez alapon vagy egyébként is, korpavásárlásra szánjuk el magunkat — kivált ha nagy quantumról van szó — igyekezzünk biztosítani magunkat a felől, hogy *hamisítatlan* tiszta korpát kapjunk, mert a korpát már nagy mértékben szokták hamisítani, ha mással nem, csekély értékű triörhulladékok örleményével. A hamisításra használt anyagok — a triörhulladékok is — esetleg az egészségre ártalmasok lehetnek. Ezért ne sajnáljuk azt a kevés költséget, melybe a korpának — vagy a repczepogácsának, melyet szintén hamisítani szoktak — megvizsgálata az illető állami kísérleti állomásokon kerül.

Nagy figyelmet érdemel azon tény is, hogy a kellően trágyázott réteken termő széna lényegesen gazdagabb a legértékesebb tápláló anyagokban, a kiélt, trágyázatlan réteken termettnél. Az előbbennek ugyanis — istállótrágyával trágyázott rétről — 12%-ra rugott fehérje- (protein-) tartalma, míg az utóbbié csak 9% volt ugyanabból a tápláló anyagból. Ime tehát, a rétek trágyázása nemcsak azért ajánlható, hogy több szénát kapjunk, hanem azért is, hogy szénánkat értékesebbé tegyük, annál nagyobb lévén *tápláló hatása*, minél gazdagabb fehérje-anyagokban.

Ugyancsak a széna minősége szempontjából nem lehet eléggé hibáztatni azt a — nálunk még szélteben meglevő — szokást, hogy nagyon későn, Péter és Pál nap után, tehát a mikor minden fűféle régen elvirágozott már, kaszálják a réteket. Az ilyen széna nemcsak *kevesebbet tartalmaz* a legértékesebb tápláló anyagokból, hanem a tápláló anyagok mind *nehézebben emészthetőkké* is válnak. A rostanyagok elfásulnak s részben elparásodnak; a fehérje-anyagok a magvakba vándorolnak, ezek pedig elhullanak és a mi a szárokban és levelekben megmarad, az emésztésnek inkább ellentállva, nem táplálja akként az állatokat, mint a zsendőbb fűből készült széna. Több rendbeli kísérletből kitűnt, hogy például a május 14-én kaszált szénából 100 kg. annyit ér, mint 126 kg. a június 9-én és 161 kg. a június 26-án kaszáltból. Legjobb a füvek virágzása idején

kaszáltatni a réteket, hogy elegendő mennyiségben kellően jó minőségű szénát kapjunk. Ha nagyon korán kaszáltatnánk, a minőség még jobb lenne ugyan, a mennyiség azonban igen csekély — e kettőt kell jól összeegyeztetni a gazdának.

A széna minőségét nagyban csökkenti a megázás, minthogy a legértékesebb, könnyen emészthető tápláló anyagok kilugoztatnak — kimosatnak a növényekből, még pedig több a zsegen kaszált, semmint az előregedett fűből készült szénából. Ezért főleg a sarjukészítés kíván nagy figyelmet, hogy esővert ne legyen.

Kísérlettel beigazolt tény az is, hogy a széna jobb hatású takarmány, mint a veremben vagy kazalban — zombolyai kazal, tornai kazal — erjesztett, mert a felmelegedéssel járó erjedés a tápláló anyagok egy részét megsemmisíti, más része pedig nehezebben emészthetővé válik. Az erjesztés tehát nem terjesztendő ki túlságosan és csak azokat a zöld takarmányokat rakjuk verembe vagy kazalba, melyek vizgazdagságuk miatt csak bajjal volnának száríthatók — például a csalamádé — vagy pedig, ha az időjárási viszonyok vagy a napszámkéz-szükség kényszerítenek erre.

Nagy mennyiségű szalmát értékesíthetünk jól és sok értékes tápláló anyagot kímélhetünk meg azzal, ha a zöld luczernát, lóherét stbit nem tisztán magára, hanem szalmával összerázva — esetleg szecskázva — etetjük. Ugyanis a luczerna, valamint a lóhere és egyéb pillangós virágú növények zöltsége annyira gazdag az értékes fehérje anyagokban, hogy abban a tömegben, melyet tisztán etetve állataink egy nap elfogyasztani szoktak, sokkal több van, mint a mennyit az emésztőszervek felhasználni tudnak. Az emésztetlenül maradt rész nem megy ugyan kárba, mert a trágyát gazdagítja, de jobban értékesíthető, ha a fehérje-anyagokban szegény szalmafélékkel együttesen etettetnek az említett zöld takarmányok. A szalmából külön igen keveset fogyaszt el az az állat, mely például zöld luczernával jóllakott már, míg keverten a zöltség kedvéért a szalmát is befalja. A zöldségterít — csalamádét — is jobb zöld luczernával, lóherével vagy más ilyen zöltséggel keverten etetni, mint egymagában, mert bizony a csalamádé is szegény fehérje-féle tápláló anyagokban.

Megszivlelendő jó tanács az is — s nem fog ártani, ha már most felhívom reá a figyelmet, — hogy ha burgonyánk vagy ré-

pánk véletlenül *megfagyott* volna, vermeljük be összeapritva és polyvával keverve. Ily módon megmenthetjük magunkat a kártól, mert, ha fagyott állapotban etetnők fel, állataink megsinlenék; gyomor- és bélbajok támadnának, sőt elvetélés is bekövetkeznék, belső meghülés folytán. Ha pedig nem etetjük fel és kienged a fagyott répa vagy burgonya, rohamosan rothadni kezd, — mely állapotban nem szabad feletetni — és teljesen kárba vész. 1893-ban történt, hogy a fagy meglepett répaszedéskor; ekkor 80 szekerre valót felaprittattam és vékonyan polyvával vegyítve bevermeltettem. Következő tavasszal, április végén félve bontottam fel a vermet, tartalma azonban meglepetésemre nagyon jó volt; a tehének pár nap alatt megszokták és még májusban is nagyon jóízűen fogyasztották. Ezt felemlítve eszembe jut, hogy 20 évvel ezelőtt egy öreg praktikus gazda levélben kérdezte, mit csináljon megfagyott répájával? Akkor magam sem ismerve a módját, nem tudtam tanácsot adni.

Szász-Fenes, 1895. márczius hóban.

Szabó József.

Fü-mag termesztés.

I.

A létért való küzdelemnek nevezhetjük azt a harcot, melyet a magyar gazda manapság folytat. Ellenségeinek népe légió: nyomott gabonaárak, magas adók, folyton rosszabbodó cseléd- és napszámos viszonyok, ezekhez járulnak az elrablott regalék és a bűnös könnyelműséggel kötött vámszerződésekből eredő és a gazdát sújtó hátrányok.

Ilyen körülmények között már-már a bukás szélén állott az erdélyi gazda, kinek az az egyetlen fegyvere is hiányzik, a mivel Királyhágón tuli testvére még sikeresen védheti magát: a jó föld, a mikor a heremag termesztés visszarántotta őt az örvény széléről, mely elnyeléssel fenyegette. Nem lehet kiszámítani azt az óriási hasznot, melyet a here s főleg a heremag termesztés a gazdának direct és indirect hozott. Direct hogy örökös pénzzavarából kiségitette, indirect pedig az által, hogy mellékhaszonképen a gazdát nagyobb mennyiségű takarmányhoz juttatta, s ezáltal lehetővé tette a kiterjedtebb állattartást; már pedig sok állat: sok trágya,

sok trágya: tele magtár, régi alapelv. Leginkább mutatja azonban a here termesztés fontosságát, az az évről évre nagyobbodó terület, melyen a közép- és nagybirtokos herét termeszt! Dehát nincs teljes boldogság a földön! Már két év előtt szorványosan, a múlt 1894. évben pedig majdnem az egész országrészben fellépett a vörös here philoxerájának nevezett bogár az *Apion trifolii*, mely már is problematikussá teszi a magtermesztés jövedelmezőségét, leszállítván az eddigi 200—250 kgr. holdankénti hozamot 60—70, sőt egyes esetekben 30 kgr.-ra.

Belgiumban ez a bogár a heremag termesztést teljesen lehetetlenné teszi. Ezenkívül a tulhajtott heretermesztéssel, (tudok esetét rá, hogy egy bérlő összes 400 hold szántóját herével vettette már másod ízben) előbb-utóbb be fog következni a talajnak ugynevezett hereunottsága, melyen aztán semmiféle műtrágya nem segít! Mindezekből azonban nem azt akarom én kisütni, hogy hagyjunk fel a heretermesztéssel, csak azt szeretném elérni, hogy tartssuk meg vetésforgásunkban a helyes arányokat és gondoskodjunk jó előre helyettesekről, ha legjobb fejős tehenünk eltalál rugni. — Ilyen helyetteseknek tartom én a fűféléket, melyek eddig a magyar gazdának igazán mostoha gyermekei voltak, minden más terményét miveli, ápolja, táplálja, ettől csak hasznot vár a nélkül, hogy a legcsekélyebb gondozásban is részesitené. Ha egy darab töldje nem alkalmas már szántónak, gyepnek hagyja, a jó istenre bizván a vetőmag beszerzését és az összes munkákat. Így aztán nem lehet csodálni, ha rétjeink is évszázadokon át a szántóföldeknek éléstárát képezvén, maguk kipusztultak és hozamuk évről-évre csökkenvén, ma már nem versenyezhetnek tömeg tekintetében a herefélékkel, melyek trágyában is részesülnek és ápolásban is.

De hogy kellő táplálék és ápolásban részesülve mire képesek, csak egy példát említek. Dickinson trágyalével öntözött olasz perjével 250 q. szénatermést ért el holdanként. Fűvek nélkül jó legelő nem is képzelhető, s mert legkönnyebben száríthatók szénává, a nélkül, hogy mint a herefélék, legértékesebb levélrészeit elhullatnák, házi állatainknak a legtermészetesebb, növendék állatoknak nem is pótolható takarmányát képezik. Különböző talajokon más-más fűvek termesztethők, mindenik a maga helyén, hogy csak a fontosabbakat említsen;

1. *Homok-talajon.*

Agrostis vulgaris, *Aira flexosa*, *Avena pratensis*, *Festuca ovina*.

2. *Televény-talajon.*

Agrostis stolonifera, *Alopecurus pratensis*, *Anthoxanthum odoratum*, *Avena elatior*, *Avena flavescens*, *Briza media*, *Bromus mollis*, *Dactylis glomerata*, *Holcus Lanatus*, *Phleum pratense*, *Lolium italicum*, *Poa annue*.

3. *Agyag és vályogtalajon.*

Anthoxanthum odoratum, *Avena elatior*, *Avena floescens*, *Briza media*, *Cynosurus cristata*, *Dactylis glömerata*, *Festuca arundinacea*, *Lolium italicum*, *Lolium perenne*, *Phleum pratense*, *Poa pratensis*, *Poa trivialis*, *Poa annue*.

4. *Meszes talajon.*

Bromus erectus, *Arrhenamerum elatius*, *Anthyllis Vulneraria*, *Avena floescens*. A füvek legnagyobb része élő és vegyesen elvetve soká kitart, persze a magtermesztés következtében hamarabb kiritkúlnak, de ezen is lehet segíteni utánvetéssel. Gyeptörésben majdnem minden mivelési növényünk jól diszlik, minek oka abból magyarázható ki, hogy a talaj phosphorsav tartalmát kevésbé veszik igénybe. Fűvet az egyenlítőől a sarkokig mindenütt találunk, mint Peyer a sarkutazó emliti, áprilisban még a sarkok tájait is térdig érő fű borítja. A füvek két főcsoportra oszlanak; szálfüvekre és aljfüvekre. Az előbbiek 30—150 cm. magasra is megnőnek, az utóbbiak 25 cm.-nél magasabbra nem nőnek meg. A természetes kaszálókon szálfűnek és aljfűnek keverve tenyésznek és alkotnak tömött, egyenletes pázsitot. Gyökérzetükre nézve bokros vagy tarackznélküli és tarackos füveket különböztetünk meg, utóbbiak kevésbé értékesek és a szántóföldeken gyakran kiirthatatlan gyomokká válnak, ezeknek termesztése főleg laza, meredek oldalakon indokolt, hogy a talajt megkössék. Növés tekintetében vagy egyenletes növések, ha a száruk egymástól egyenlő távolságra állanak és egyforma lazább pázsitot képeznek, vagy zsombékszerűek, ha a száruk a gyöktörzsből sűrűn egymás mellett felnöve, kiálló kerek foltokat

alkotnak. Ez utóbbiak magukban vetve, egyenetlen rozsz gyepet alkotnak, melyről a termés letakarítása is sokkal nehezebb, kivált kaszálógéppel. A füvek, mint már említettem, minden éghajlat alatt tenyésznek s bár nedves és hűvös időjárás mellett dúsabban fejlődnek, egy részök, pl. a *Bromus inermis*, a szárazságot is jól tűri. Habár minden talajnak meg vannak a maga füvei, melyek azon sikerrel természetők, a nemesebb, általánosan természeteni szokott fajok mégis leginkább a középkötöttségű humuszos agyag és vályog talajokon tenyésznek legjobban. Friss istállótrágyát e füvek nemcsak hogy nem igényelnek, de sőt az határozottan káros lehet, a gyomokat ösztönözvén erősebb növéssre. A talajból legtöbb kálit vonnak ki, de ez talajunkban rendszerint elegendő mennyiségben van jelen; phosphorsavat keveset fogyasztanak, feltétlenül szükségük van azonban könnyen áthasonlítható légenyire s miután nem bírnak a herefélék azon kiváló tulajdonságával, hogy a nitrogént a levegőből vegyék fel, azt vagy chilisalétrom vagy hígított trágyalé alakjában adjuk nekik.

A trágyalével való öntözést nagyon meghálálják és más trágyát nem is igényelnek. Talajmivélés tekintetében már sokkal igényesebbek, a mély szántás ugyan nem okvetetlenül szükséges, mert sekélyen gyökereznek, de apró magjaik miatt megkövetelik, hogy a föld apróra el legyen mivelve, de ezt könnyen elérhetjük, ha a földet ősszel jól megszántva, tavasszal gruberrel, fogással és gyűrűs hengerrel járatjuk meg.

Egyáltalában a fűtermesztésnél a gyűrűs henger nélkülözhetetlen eszköz, melylyel az egy és több éves füveket is minden tavasszal meg kell járatni. A füvek legnagyobb, ugyszólván egyedüli ellenségei a gyomok, azért ha főczélunk a magtermesztés, csak kapás növények, főképp répa után vessünk, ha mégis kénytelenek vagyunk gabonafélék után vetni, a lehántott és kizöldült tarlót ősszel jó mélyen alá kell forgatni. Ha magnyerés végett a füveket tisztán akarjuk természeteni külön-külön fajokban, legnehezebb a tiszta vetőmag beszerzése, mert a magkereskedésekből vásárolt áru gyakran 60—70% idegen alkatrészeket, értéktelen füveket, vagy éppen gyommagvakat tartalmaz. Mielőtt tehát az ajánlott árut megvennők, kérjünk belőle mintát és vizsgáltsuk meg valamelyik állami vetőmag vizsgáló állomás által, ugy fajtisztaság, mint csira-

képesség tekintetében. Vetőmag-szükséglet kat. holdanként 50% csiraképességet feltételezve:

Szám	Fű neve	Csira-	Tisztaság	Mag-
		képes- ség %	%	szük- séglet kgr.
1.	Francia perje (<i>Avena elatior</i>)	50	60	75
2.	Angol perje (<i>Lolium perenne</i>)	72—74	96	38
3.	Olasz perje (<i>Lolium italicum</i>)	53—70	90—92	49
4.	Réti csenkesz (<i>Festuca pratensis</i>)	36	70—80	39
5.	Csomós cbfű (<i>Dactylis glomerata</i>)	30—60	60—70	26
6.	Réti ecsetpázsit (<i>Alopecurus pratensis</i>)	40	50—60	19
7.	Aranyzab (<i>Avena flavescens</i>)	10—20	30—40	27
8.	Mezei komócsin (<i>Phleum pratensis</i>)	80—90	90—95	11
9.	Szagos borju pázsit (<i>Anthoxant. odor.</i>)	20—30	80—90	21
10.	Réti perje (<i>Poa pratensis</i>)	35—45	60—80	13
11.	Taréjos czinczor (<i>Cynosurus cristata</i>)	40—60	80—90	18
12.	Pelyhes czirok (<i>Holcus lanatus</i>)	29—40	50—70	15
13.	Magas csenkesz	50—60	70—80	38
14.	Pusztá roznok (<i>Bromus erectus</i>)	60—80	80	46
15.	Mezei perje (<i>Poa pratensis</i>)	25—35	60—70	14
16.	Tarackos tippán (<i>Agrostis stolonifera</i>)	80	60—70	5
17.	Juh csenkesz (<i>Festuca ovina</i>)	30—60	80	30
18.	Vörös csenkesz (<i>Festuca rubra</i>)	25—45	75 85	28
19.	Sovány perje (<i>Poa trivialis</i>)	30—40	60—70	16
20.	Árva roznok (<i>Bromus inermis</i>)	70—80	75—80	50

A fűvet tavasszal mindig védnövényvel kell vetni, mert a védnövény a zsege vetést beárnyékolván, megvédi a nap heve ellen és óvja a tulságos kiszáradástól a talajt, a gyomokat pedig nem engedi elhatalmasodni, ezenkívül már a vetés évében nyer a gazda egy takarmánytermést földjéről. Védnövénynek legalkalmasabbak: a ritkán vetett zabos bükköny, kevésbé a tiszta zab és árpa, száraz sovány földön, késői vetésnél igen jó a magnak vetett len is.

Az őszi vetés nem igényel védő növényt, mert ekkor a nagy meleg és szárazságtól már nem kell tartani. A tavaszi vetés azonban célszerűbb és biztosabb az őszi vetésnél, mert nincs kitéve a

kifagyás veszélyének. A vetést kézzel szórva eszközöljük, még pedig szélcsendes időben, mert e rendkívül könnyű és apró magot a legkisebb szél is elhordja, soros vetésre a mag polyvássága folytán nem alkalmasak, kivételt csak az egy Réti komócsin képez. A mag alátakarását legczélszerűbben gyűrűs hengerrel eszközöljük, ennek hiányában könnyű tövis boronával, ha esőre van kilátás minden hengerezést mellőzhetünk.

A füvek további ápolása gyakori hengerezés és trágyalével való öntözésből áll, mit különösen, ha több évig természetünk ugyanazon földön magot, mellőzni nem szabad.

Vincenti Károly.

A fejősjuhtenyésztés.

Általános a panasz az utóbbi években, hogy a juhtenyésztés folytonos deficizzel jár; és csakugyan látjuk is, hogy hazánk legnagyobb juhtenyésztéssel foglalkozó gazdaságai vagy egészen főlhagytak a tenyésztéssel, vagy a hol oly legelők vannak, melyeket csak juhakkal lehet értékesíteni, a minimumra apasztották állományukat, úgy, hogy jelenleg alig van meg egy negyedrésze a még csak pár év előtt is sok millióra menő juhállománynak.

A gyapju árának folytonos hanyatlása, ugyszintén juh-hus kivitelünknek mind szűkebb korlátok közé szorítása folytán beállott calamitás, különösen hazánk azon (legnagyobb) részében bir bénító hatással, hol a kényes gyapjutermelő és nagy igényű hus-juhokat tenyésztik; kevésbé érzik ezt az erdőlyrészi gazdák, hol majdnem kivétel nélkül a kevés igényű, háládatos és jól tejelő raczkákat tenyésztik. Bátran el lehet mondani, hogy a jelenlegi nyomasztó gazdasági viszonyok között, különösen oly vidékeken, a hol nagyobb városok vagy fogyasztási pontok közelében a tejtermékeknek jobb piac nyílik, az egyedüli gazdasági ág a fejősjuhtartás, a mely aránylag kevés utánjárással és kicsiny befektetéssel tiszta jövedelmet ad.

Nem tudom eléggé ajánlani azon királyhágóntuli gazdátársaimnak, kik oly vidéken gazdálkodnak, a hol úgy a klímátikus, viszonyok, mint birtokuk kedvező fekvése lehetővé teszi a fejősjuh tartását, hogy mielőtt végleg felhagynának a juhászattal, tegyenek előbb kísérletet a fejős raczkával.

A nállunk tenyésztett raczkának két válfaját lehet megkülönböztetni: a nagyobb testű, szép, hosszú fürtös gyapju, de gyengébb tejelő *havasi* és a kisebb testű és gyapju, de bő tejelő ugynevezett *mezősegi juh*; az utóbbiak között tulnyomó a fekete, az előbbieket között a fehér szín. A kinek magasabb fekvésű vadabb gyeplegelői vannak, inkább ajánlatos az edzett, az idő viszontagságait könnyen elviselni tudó havasi juhot tenyészteni; igaz, hogy ez kevesebb tejet ad, de gyapja szebb, súlyosabb (különösen a szatmárvidéki gubások által keresett), húsrá pedig kiadóbb. A bővön tejelő mezősegi juh különösen az ugar- és tarlólegelőkön tenyészik jól. Általános tapasztalat, hogy a jó minőségű gyeplegelőn tartott juh meghízik ugyan, de nem tejel úgy, mint a soványabb ugaron vagy tarlón legelő. Különösen meghálálja a lóheretarlót, s bár a jelenlegi nagy mennyiségű lóheretermelés mellett nagyon sok helyt is legel azon, még egyetlen esetet sem hallottam, hogy a lóhere legeltetése fölfuyódást okozott volna.

A míg a hó le nem esik (rendesen decz. 1—15-ig), a juhok a legelőn vannak, sőt még a nem nagyon magas hó alól is magok keresik meg élelmöket s csak ha az egész mezőt vastag hólepel borítja, kerülnek takarmányra. Még nem nagyon régen azt hitték, hogy a raczkát csak jó minőségű hegyi szénán és sarjun lehet teletteni, legtöbb helyt most is úgy dívik ez, de ujabban számos kísérleteztek buza- és lóhere szalmával és törekkkel teletteni, s ha a szalma elegendő erőtakarmánnyal pótoltatott, elég jó eredményt értek el vele, a mint ezt a „*Köztelek*“ ez idei második számában Csontos Miklós közleménye is bizonyítja.

A raczkának fedett akol nem szükséges, erre tehát semmi befektetés sincs, a legerősebb telet is kibírja egy félfedelű, csak épen a hótól védett fészkerben, a legtöbb helyen még ez sincs és egészen szabadon telettenek; csakis ott, hol a korai bárányoztatás dívik, szükséges a gyenge bárányokat fedett akollal védeni az erős fagyok ellen. Az aklok rendesen vesszőfonatu és jól betapasztott oldallal* és szalma-, nád-, ritkábban deszka- vagy zsendélyfedéllel készíttetnek, középen vagy két végökön tágas nagy kapuval, melyen székérrel is kényelmesen lehet ki- és bejárni s a felgyült trá-

* Sokkal czélszerűbb deszkából készíteni, mert a vesszőzet a gyapjut tépi.
Szerk.

gyát kihordani. Vigyázni kell, hogy az akolban a hőmérsék 8—10 foknál nagyobb ne legyen, mert különben gyapjokat fogják hullatni juhaink és a rühkór is könnyebben szétterjed.

Etető rácsokat vagy jászlokat csakis az akolban, vagy ha a szálás takarmányt erőtakarmánnyal pótolják, szoktak használni, különben rendszeren csak a földre teszik villánként a takarmányt, az etetőhelyet mindég cserélni kell, egyrészt, hogy mindég tiszta helyről ehessenek juhaink, másrészt, hogy ezáltal is nagyobb területet trágyázathassunk meg, szükséges azonban egy szalmával bőven aljazott etetőhelyet is készíteni, hol eső vagy hóolvadás alkalmával ehessenek juhaink, a nélkül, hogy a takarmányt a sárba taposnák.

Mivel a juhtartás egyik nem megvetendő előnye az, hogy birtokunk azon részét is megjavíthatjuk velök, hová fekvésénél fogva trágyát szekérrel vinni egyáltalán nem vagy csak igen nehezen lehet, általában mindenütt a kosaraztatás divik. A juhak éjjelre ugyanis a vesszőből font lészákból készített *kosárba* (karám) tereltetnek, ez aztán minden másod-, harmadnap megcseréltetik és így táblánk rendszeresen lesz megtrágyázva. Ha a sajt künn a legelőn lesz készítve, szükséges még egy könnyen szétszedhető vagy pedig kerekeken tolható kalibát is készíteni, mely a juhász lakásán kívül a sajtkészítésre és eltartására szolgál.

A bárányoztatás, mint már fennebb mondtuk, kétféle: *korai* (decz.—febr.) és *késői* (márcz.—ápr.). Az előbbi előnye a bárányok jobb értékesítése és a fejés korábbi megkezdhetése, hátránya azonban, hogy a juhakat korábban kell több és jobb takarmányra fogni, meg a fedett akol építésének szüksége, miért is ezt rendszeren csak városok közelében, hol a korai bárányokat jól megfizetik, van gyakorlatban, itt a bárányokat 20—30 darabonként, a mint leszúrásra alkalmasak, rendre viszik mészárszékre. A távolabbi és jobb közlekedési vonalaktól félreeső vidékeken czélszerűbb a késői bárányoztatás, itt a bárányok egyszerre, rendszeren május 1—10-ig választatnak el anyjoktól, ezáltal könnyebb lesz az ellenőrizhetés. Az elválasztott bárányok 8—10 hétig, míg anyjokat elfeledik, külön legeltetnek, azután újból össze lehet őket csapni. Régebben, a míg a hizott ürünek jobb ára volt, a fiatal kosokat kiherélték és mint ürük lettek értékesítve, most azonban ez sem fizeti ki magát.

A juhok nyár közepéig naponta háromszor, azután kétszer fejetnek, a fejés meglehetősen könnyen megy, egy ember elvégez 120—130 darabot. A fejés a kosárban történik, az egyik lészába vágott kis ajtócskán rendre jönnek a juhok, melyeket az ajtócska mellett jobbról és balról alacsony székeken ülő fejők megfejenek.

A nyírás május közepétől — midőn az éjjeli fagyoktól már nem lehet tartani — június közepéig tart; a meddőket korábban, a fejőseket későbbben szokták nyírni, az utóbbiak nyíratásával, ha gyapjokat nem hullatják, nem kell sietni, mert a nyírás után szemlátomást megapad a tejök. A bárányokat július végén nyírják. A tejés megkezdése előtt szükséges a juhok hasát, farkát és hátsó lábaik belső részét megnyírni, hogy a fejést lehetőleg tisztán lehessen végezni. Még czélszerűbb eljárás a bárányok farkát egészen lenyírni a fiatal korban, mint némely helyt gyakorlatban van.

A kifejt tejet egy sűrű szőrruhán átszűrve, cseberbe gyűjtik és a kalibába viszik, hol oltó hozzáadásával megaltatják és sajtá készítik. Igen hosszadalmas lenne a sajtkészítésnél követett eljárás leírása, közölve lett ez számos szakmunkában, ezért nem is foglalkozom ezuttal vele.

A sajt pár napi érlelés után, vagy mindjárt mint nyers sajt adatik el, vagy gondos és hosszas sósvizzeli kezelés után mint csemegesajt (monostori-, Bánffy-, kecsedi sajt) értékesítetik, de leggyakrabban turóvá gyurják azt. Ez szintén többféle lehet, közönséges, ugynevezett parasztturó és az áztatott csemegeturó. A közönséges turó készítésénél a pár napig érlelt sajtot meghámozva, teknőben — egy e végre készült reczés gyurófa segítségével — többszörösen átgyurják, míg az egész szétmállik és egy egyöntetű tömeggé válik. — Az átgyurásra előnnyel használják ujabban a hus-apritókat. Miután apróra törött sóval meghintetett (1 kiló turóhoz 20 gramm só), a jól összevágott sajtthéjjal keverve még egyszer átgyuratik, hogy a só egyenletesen oszoljon el benne, ezután be lesz döngölve a készen tartott bödönökbe (deberke). A legtöbb helyen fenyőfából készült, nagyon primitív bödönöket használnak, de ezek nem versenyezhetnek a tölgyfából hordószerűleg készült tartályokkal, melyekben, ha azok begyurás után jól, légmentesen elzártnak, egy évig is kifogástalan jó állapotban áll el a turó. Némely, különösen a havasi vidékeken, bödönök helyett kecske- és

juhbőrbe szokták a turót gyurni, ennek a könnyebb szállíthatóság az előnye.

A sajt mellékterményei (vaj, orda, fehérsavó vagy bálmos, savó) közül gazdasági tekintetben legértékesebb a vaj és savó, előbbeni átlagosan 40—45 kiló sajt után 1 kilót számítva, rendszeren szűrt állapotban jön használatba, főképen a pékek vásárolják, míg a savó malaczkok által értékesítettik.

A legtöbb vidéken szokásban van a juhok fejését átjában kiadni a juhásznak, ez ugyanis minden darab fejős juh után tartozik egy meghatározott mennyiségű sajtot és vaját beadni; ha ennél többet fej, az a juhász haszna, ha nem tudja az egész mennyiséget beszolgáltatni, úgy azt pénzzel kell pótolnia. Ez igen előnyös rendszer, mert a juhász anyagilag lévén érdekelve, igyekszik a juhokat lehetőleg jól legeltetni és jól kifejni. Az egy darab juh után beadandó sajtmennyiség 6--8 kilo között szokott változni, a szerint, mily legelők vannak a juhok.

Mielőtt a már úgy is tulságos hosszúra nyult ismertetést befejezném, azt hiszem nem lesz értéktelen, ha egy kis költségvetést mellékelek a fejős juh tartással járó bevételek- és kiadásokról. A leggyakrabban 250—300 darab fejős juh szokott egy nyájban tartatni; kevesebbnél sokba kerül a pásztortartás, többet meg nem győz két ember fejni, tehát én is 250 drb. anyajuhot veszek számításom alapjául.

Bevétel:

235 drb bárány (6 ^o / ₁₀₀ számítva a meddőségre), darabja 2 frt 50 kr.	517 frt 75 kr.
darabonként 2 kiló gyapju, 500 kiló à 40 kr.	200 frt — kr.
235 darab juh után darabonként 6 kiló sajt, = 1410 kiló à 45 kr.	634 frt 50 kr.
235 darab juh után darabonként 15 deka vaj, = 35·25 kiló à 80 kr.	28 frt 20 kr.
savó darabonként 10 k.	23 frt 50 kr.
trágya darabonként 50 k. (téli 20 k., nyári 30 k.)	125 frt — kr.
összes bevétel	1528 frt 95 kr.

Kiadás:

250 darab juh ára à 5 frt 1250 frt, ennek 5-ös kamatja	62 frt 50 kr.
---	---------------

250 drb juh telelése à 2 frt 50 kr.	625 frt — kr.
250 drb juh nyári legelője á 1 frt	250 frt — kr.
juhász-fizetés	170 frt — kr.
elhullás 5%	62 frt 50 kr.
só 3 m. mázsa	21 frt — kr.
	kiadások összege 1191 frt — kr.
Levonva a bevételből	1528 frt 95 kr.
a kiadást	1191 frt — kr.
	marad tiszta bevétel . . . . . 337 frt 95 kr.
Megjegyzem, hogy itt csak a késői bárányoztatás lett alapul véve, korai bárányoztatás esetében javul a mérleg a bárányok áránál darabonként 25 krajczárral	57 frt 75 kr.
sajt áránál darabonként 2 kl.=470 kl. à 45 kr.	211 frt 50 kr.
	összesen . . . . . 269 frt 25 krral,

ezzel szemben romlik a mérleg a teleltetési

többlet darabonként 50 kr. . . . . 125 frt 25 kr.

ezt levonva a 269 frt 25 kr.-ból, marad a korai bárányoztatás előnyére 144 frt 25 kr., vagyis a késői bárányoztatás esetében lesz a tiszta jövedelem 337 frt 95 kr., korai bárányoztatás esetében 482 frt 20 kr., a mi a jelenlegi nyomott gazdasági viszonyok között, ha nem is sok, de elég.

Ifj. Lészay Ferencz.

A szeszmonopolium és mezőgazdasági szeszgyáraink érdekei.

Mint bevégzett tényről beszélhetünk a szeszmonopoliumról. Ugy Magyarország, mint Ausztria kormánya, a mint hirlük, már a részletekre nézve is meg vannak egyezve. Ausztriában a cél világos, a monopolium leple alatt adóemelés. Nálunk a pénzügyminiszter szavai szerint a monopolium nincs adóemeléssel contemplálva, csak közzgazdasági cél, a szesziparnak kiemelése válságos helyzetéből.

E kijelentés őszinteségében nem kételkedhetünk, de vajjon a monopoliummal mint eszközzel elérhetjük-e a kitűzött célt. Gazdasági szeszgyáraink úgy a hogy még prosperálnak, de nagyipari szeszgyárainkat válság fenyegeti. Panaszkodnak, hogy a termelés

drága és hogy nagy a tultermelés. Igazuk is van, sokkal drágábban termelnek, mint pl. Ausztria szeszgyárai; termelvényeiket nem tudják elhelyezni, mert nincs exportjuk, sőt még Ausztriából is sokat importálunk, így nem csudálkozhatni, hogy tultermelésről panaszkodnak.

Csakhogy ez mind természetes következménye szesziparunk egészségtelen fejlődésének. Ha arányba állítjuk nagy szeszgyáraink számát és főleg azt a mennyiséget, a mit évenként előállítanak, gazdasági szeszgyáraink számával és az ezek által előállított mennyiséggel, rögtön szemünkbe ötlük, hogy mily aránytalanul fejlődtek ki nagyipari szeszgyáraink gazdasági szeszgyáraink mellett. Oka, hogy mesterségesen dédelgettük és fejlesztettük ez utóbbiak rovására. Egy darabig ment is, míg olcsón termelhettek, míg mesterségesen exportot tudtunk számára biztosítani. Most már nem tudjuk továbbra is mesterségesen fentartani és így kezdenek mezőgazdasági szeszgyáraink emelkedni és a figyelem kezd feléjük fordulni. Ezt akarjuk a szeszmonopolium behozatalával megakadályozni, a gazdasági szeszgyárak fejlődését korlátozni és a nagyipari szeszgyárak virágzását akár ezek rovására biztosítani.

Már adózási rendszerünk is a nagyipari szeszgyárak fejlődésének kedvezett. És főleg, hogy nem volt kellő figyelem fordítva arra, hogy a burgonyát és kiváltképp a cukorrépát feldolgozó gazdasági szeszgyárak fejlődhessenek. A tengeri könnyen szállítható, nem nagy helyet foglal el, ez való az ipari szeszgyárak részére, míg a burgonya és a hol sikerrel termelhető, a cukorrépa való a gazdasági szeszgyárak részére. Ha összehasonlítjuk, hogy a tengeri, burgonya és cukorrépa egy kat. hold termése mennyi anyagot nyújt a szeszgyártás céljaira, könnyen megítélhetjük fontosságát. Országos átlagban kat. holdanként terem 18 q tengeri 60% keményítő tartalommal és 90 q 18%-os keményítő tartalmu burgonya, az előbbi 1'280 kl., az utóbbi 1'620 kl. keményítőt nyújt, tehát a burgonya 340 kl. keményítővel ad többet, mint a tengeri, a mi körülbelől 2 hl. 100% szeszszel egyenértékű. Cukorrépa terem holdanként 150 q; 13% cukortartalmat számítva 1950 k. cukrot ad. Szembeállítva a burgonyából nyert 1620 kl. keményítővel, a burgonyából nyerhető 725—780 kl., a cukorrépából 200—850 kl. szesz. Ha még hozzátesszük, hogy a cukorrépa mivélése valamivel

drágább ugyan, de belőle a szesz sokkal könnyebben, kevesebb költséggel állítható elő, mint a tengeriből vagy burgonyából, a művelési költség-többletet fedezi a szesz előállításának olcsóbb volta. Egy holdankénti termésből 150—200 kl. szesz a cukorrépat feldolgozó szeszgyár javára irható.

De, ha egyedüli közgazdasági haszna volna a mezőgazdasági szeszgyáraknak, hogy általuk oly növényeket is termelhet, melyeket a piacon vagy nem értékesíthet, vagy olcsón kénytelen értékesíteni, hogy a gazdaság munkabeosztása, talajerő visszapótlása az ott maradt hulladékok által jobban eszközölhető, hogy intenzívebb gazdálkodás üzhető, a termésátlagok, kivált a cukorrépa termelése által, mely gondos földmégmivelést kíván, nagyban fokozható és hogy az egész birtok értékében sokat nyer — akkor is elég arra, hogy fejlődésükre több gondot fordítsunk.

E helyett azonban ipari szeszgyárainkat dédelgettük és fejlesztettük természetes alap nélkül.

Igaz, hogy még konkrét javaslattal a kormány a szeszmonopoliumra nézve nem állott elő. De a cél az ipari szeszgyárak válságos helyzeténck megszüntetése. Így nem felesleges, ha aggodalmainkat már most kifejezzük. Mezőgazdaságunknak egyik létkérdése, hogy a mezőgazdasági szeszgyárak fejlődjenek. És a mire mindjárt elején sulyt fektetünk, hogy adassék meg a mód arra, hogy burgonyát és főleg cukorrépat feldolgozó szeszgyárak állhassanak elő és prosperálhassanak. Ha nem a cél a monopolium által, hogy a gazdasági szeszgyárak korlátoztassanak, hanem a szesziparnak a mezőgazdaság felé irányítása, úgy nekünk gazdának nem lehet semmi kifogásunk a szeszmonopolium ellen.

De, ha a cél az, hogy a nagy szeszipar mentessék meg és fejlesztessék a mezőgazdasági szeszgyártás rovására, mit nem sokára, ha kész javaslattal állunk szemben, megítélhetünk, akkor a mezőgazdaság érdeke kívánja, hogy a gazdák ellene szóljanak. Nem korán huzzuk meg a vészharangot, mert az ügy sokkal fontosabb, hogy olvasóinkat e téren is tájékoztatlanul hagyhattuk volna. És különben is csak feltételesen szólunk a szeszmonopolium ellen, minden a javaslattól függ, addig várakozó állásban kell maradnunk.

Nagy Kálmán.

A méh-hüvely és a méh előesése.

Nagyobb házi állatainknál, főképen pedig szarvasmarhánál gyakran előfordul, hogy már a vemhesség ideje alatt és pedig annak utolsó szakában a vizeletnek és bélsárnak kiürítésekor, avagy fekvés alkalmával, egy vagy két ökölnyi, sőt néha még jóval nagyobb terjedelmű piros színű kidomborodás jelentkezik a péraajkak között, mely, ha az állat felkél és rendesen áll, visszahúzódik. Éber felügyelet esetén ez a jelenség annál inkább szembetűnik, mivel ha egyszer fellépett, a vemhesség ideje alatt nem marad ki többé. Ilyen esetben *a méhhüvely tökéletlen előesésével van dolgunk*, mely részben azon okból ered, hogy a hüvely összeköttetése a környi részekkel laza.

Kimenetele ennek a bajnak annyiban kedvező, hogy a szülés után, ha esetleg méhelöseses nem áll be, magától kimarad.

*

Ennek fokozata *a méhhüvely tökéletes előesése*, mely többnyire szülés alatt lép fel, még pedig tulerős szülési fájdalmak következtében, ha a magzat tulságosan kifejlődött vagy a szülőút a magzatvizek időelőtti eltávolítása után száraz lesz.

Az előbbenitől annyiban különbözik, hogy az állat ilyenkor nyugtalan, az előesett daganat sokkal nagyobb s kidomborodó felületén, illetve végén a méh szája látható.

Ilyen esetekben a lehetőség szerint gyorsabban kell segílyt nyujtanunk, mert előesett hüvely mellett a magzat nem jöhet világra. Az állat fájdalmai rohamosan fokozódnak és igen aggasztó vergődés mellett a kimerülés, az előesett rész fertőző lobja és elüszkösödése fog bekövetkezni, mely többnyire az állat elhullásával szokott végződni.

Maga a segílynyujtás igen egyszerű. Ha az állat tulságosan erőlködik, lehetőleg olyan helyre állítjuk, hol a test mellső része 15—20 centimeterrel mélyebben lesz a hasánál. Ezután az előesett és talán beszennyeződött testrészt 1°/₁₀₀ sublimát vagy 4°/₁₀₀-os Creolin oldattal leöblítjük és tiszta beolajozott kézzel a medence-üregbe visszahelyezzük, illetve visszataszítjuk.

Ha az ellés ideje tényleg bekövetkezett és a szülési fájdalmak egyre ismétlődnek, akkor a további segílynyujtás célja csak a

magzat gyors és szabályos eltávolítása lehet. Ennek miként való elősegítéséről más alkalommal szolgálók kimerítő tanácssal, most csak annyit jegyzek meg, hogy ha a magzat tulságos kifejlődése vagy a szülőút kiszáradása ismertetnék fel előidéző ok gyanánt, úgy olajos és nyálkás szereknek a szülőútba juttatása és emberi erőnek segítségül vétele által célzt érhetünk. De ha a szülés akadály a magzat rendellenes fekvésében vagy a méh szájának elzáródásában van, úgy már szakértőre kell bízunk a dolgot.

* *

A méh előesése rendszerint közvetlenül az ellés befejeződése után az utófájdalmak jelentkezésekor szokott bekövetkezni. Okai sokfélék. Előkészítő okul szolgál minden olyan körülmény, mely a méh szalagainak megnyújtását eredményezi.

Ilyen első sorban maga a vemhes állapot, melyben tudvalevőleg a méh sokszorosán megnagyobbodik s következésképen a méh szalagai is megnyulnak. Ez a szalagnyújtás rosszul tartott sovány állatoknál már a vemhesség első időszakában kezdetét veszi azzal, hogy a magzat és magzatviz sulyánál fogva a kiürült belek mellett lazán telt hasüreg felé huzza a méhet. A második előkészítő ok, mely már csak a vemhesség későbbi szakában szokott érvényesülni, a *hátrafelé lejtős hidlás*, melynél a folyton sulyosbódó vehem, gyámolítva sokszor a tulfeszülő belek által, folyton hátrafelé a medenczébe nyomul, míg végül észlelhető lesz a *méh-hüvely tökéletlen előesése*, melynél a méh szalagainak bizonyos fokú meghosszabbodása már bizton jelen van.

Létrehozó okai lehetnek mindazok, melyeket a méhhüvely tökéletes előesésénél felhoztam s melyek itt ebbe a szóba: „*nehéz szülés*“ egybefoglalhatók. Nem következés ugyan, hogy minden nehéz szülés után megtörténjéka méh előesése, s viszont az is tény, hogy egészen rendes szülés után is felléphet ez a baj, de alapját, igazi okát mindenkor a méh szalagainak lazaságában találjuk. Hogy ez a lazaság minél ritkábban forduljon elő, *ajánlatos az istállóban vízszintes állások készítését és a vemhes állatoknak naponként néhány órai szabad mozgást rendszerint behozni.*

A méh előesése köztudomás szerint igen veszedelmes állapot, melynél az állat élete *perczek* vagy legfeljebb *nehány órához van kötve*. Minden attól függ, hogy módunkban áll-e gyorsan nyujtani

megfelelő segélyt. Más bajoknál is így van, a méh előesésnél pedig épen ezen fordul meg a dolog.

Tudnunk kell, hogy a méh a méh-hüvelyvel együtt keskeny, hosszú zsákhhoz hasonlít, melynek belső, üreges felülete nyálkahártyával van fedve. Ehhez a hártýához tapad azután a magzatburkok (poklok) egyike, az ugynevezett edényeshártya, mely az Allantoissal és az Amnionnal (hugyhártya, magzating) az ellés után visszamarad. A mint ezeknek eltávolítása végett az utófájdalmak fellépnek s egy részük a hüvelyből kilóg, különösen ha azt minden okosság ellenére erővel huzzuk vagy tulnehéz sulyt kötünk rá (hogy a leválást siettessük), beáll a lehetősége annak, hogy a méh falához, fenekéhez tapadt edényes hártya a méhet lassanként kifordítja, oly módon, mintha egy zsákot fordítnáuk ki. Ugyanez, t. i. a méhnek kifordulása megtörténhetik minden beavatkozás nélkül is, ha a szalagok lazasága jelen van.

Akár mikép jön azonban létre a méhnek kifordulása, előesése, az a nagy inger, mely az ugyis felettébb érzékeny méh izgatása folytán támad, az állatot folytonos erőlködésre készíti. Ezen erőlködés folytán sokszor jóval kiadóbb tolóerőt fejt ki az állat, mint a szülésnél és ez az oka, hogy a kifordult és előesett méhnek visszahelyezése még a szakembernek sem mindig sikerül. A visszahelyezés másik főnehézsége pedig abban van, hogy az előesett méh perczről-perczre tömöttödik, azaz helyzetének megváltoztával vérkeringése is szabálytalanábbá válik, minek folytán vérpangás, lob és csakhamar a méh elhalása, úszkösödése áll be.

Mindezt nagyban elősegítik azon ingerek és külső erőművi behatások, melyekkel a méhnek megkísérlett visszahelyezése jár.

Ezen eshetőségeket és veszélyeket magunk előtt látva, természetesen arra kell törekednünk, hogy minél gyorsabban végézzük a dolgot, ha pedig ahhoz értő emberünk kéznél nincsen, ugy legalább arra törekedjünk, hogy a lobosodás bekövetkezését, melylyel a méh teriméjének növekedése és hajlékonyságának csökkenése jár, lehetőleg késleltessük.

Teendők tehát minden körülmény között első sorban is ez lesz: Az előesett méhet tiszta langyos vízzel, 1°/₁₀₀ sublimát- vagy 2°/₁₀₀ creolin-oldattal lemossuk, mialatt tiszta vízbe vagy sublimatoldatba mártott tiszta lepedőt fektetünk alája és ebbe becsavarjuk.

Az állatot lehetőleg tekve tartjuk és az így lepedőbe burkolt méhet tiszta hideg vízzel mindaddig borogatjuk, míg a szakember megérkezik.

Azt, hogy a méh visszahelyezése miképen történjék, tekintettel a felmerülhető akadályok sokféleségére, kimerítően ismertetni nem lehet. A főbb és általános szempontokat azonban felsorolom.

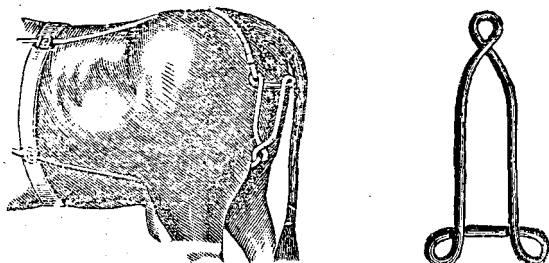
Mindenekelőtt az állatot tiszta, bő alommal ellátott tágas helyre állítjuk, ha lehet úgy, hogy mellső részeivel mélyebben álljon. Az előesett méh, mint fentebb már elmondám, fertőztelenítő oldatokkal lemosandó és tiszta lepedővel legalább is olyan magasra emelendő, hogy a bejárattal egy vonalba essék. Ezután jól felgyürközve, beolajozott tiszta kézzel olyan helyzetbe fektetjük a méhet, hogy az esetleg jelenlevő csavarodások kiegyenlítődjenek és hogy a kifordult méh alapja felismerhető legyen. Ha ez meg van, akkor egy tiszta szivacsot vagy pedig puha tiszta ruhát, fertőztelenítő oldatba bemártva, a jobb kéz markába fogunk és így beszorított, illetve beburkolt ököllel a méh alapját be a medenczegödörbe igyekszünk juttatni a nélkül, hogy ujjainkat kiegyenesítsenék, sőt a segítségül vett balkézszel is tenyér- vagy ökölnyomásokat alkalmazunk, mert a kinyujtott ujjakkal az állat folytonos erőlködése és visszanyomása mellett, ha már a méh nyulékonyságát veszttette, könnyen és mint a tapasztalat mutatja, gyakran átfuródásokat vagyis a méh falának átszakadását hozzuk létre, mely ha egyszer megtörtént, a további kísérletekkel azonnal fel kell hagynunk és az állat mielőbbi levágását kell javasolnunk, mivel ilyen esetben, ha a méhet sikerül is visszahelyeznünk, rendszerint halálos kimenetelű méh- és hashártyalob szokott kifejlődni. Ha azonban átfuródás nélkül sikerül a méhet a medenczeüregbe juttatni és már kezünkkel talán a kar egész hosszáig behatoltunk, akkor és már ezt megelőzőleg is, egy-két jól kioktatott és kezeiket jól megtisztított segítséggel a még kint levő méhrészletet óvatosan, szintén tenyér- vagy ökölnyomással igyekszünk behelyezni, mely ha megtörtént, következik a második és nem kevésbé fontos feladat, t. i. a behelyezett méh újbóli előesésének meggátlása, illetve helybentartása.

Tudvalevő, hogy az ilyen állatnál az erőlködés oly heves, hogy a leghatásosabb bődítő-szerekkel is csak részben lehet csilla-

pitani. Legkevesebb pedig ez az ingerlődés és erőlködés éppen azokban a percekben, mikor a már tetemesen lehült és megvas- tagódott méhet visszaerőszakoljuk helyére. Ezt tudva, természet- sen már előre el kell készülvén lennünk, hogy a méhet mivel és milyen módon fogjuk helyben tartani?

Azon eljárások közül, melyek leginkább megfelelnek és olcsók, néhányat felemlitek.

Első sorban is igen ajánlhatók az ugynevezett pérahevederek.

Egyik ábránk egy ilyen vasból készült hevedert tüntet elő,* míg a másik ugyanezt alkalmazva mutatja. A felerősítés mikéntje az ábrán igen jól kivehető, én csak azt teszem hozzá, hogy az állat nyakába vagy közönséges hámot teszünk, vagy egy istrángot körül- kötünk, melyhez aztán a hevedertől futó kötelek vége megfelelő kifeszítés után hozzá erősítetjük. Ezen hevederek alkalmazásának kiváló előnyei, hogy a vizelet és bélsár kiürítését nem gátolják és sem a hüvelyt, sem a méh száját nem rongálják.

Némelyek a méh visszatartása végett a péra-ajkakat össze- varrják, mások beolajozott támpontokat (ruhafélékből) alkalmaznak. Szokásos beáztatott, vagy ha kéznél van, friss disznó- avagy marha- hólyagot behelyezni és azt erősen felfujva bekötni s végül erős literes vagy sámpáneres üveget helyezni a hüvelybe, melynek hely- ben tartása éppen olyan kötés által biztosítható, mint a heveder- reké, azzal a különbséggel, hogy ennél a kötelek az üveg nyakára hurkoltatnak és innen futnak mellfelé.

Szükség esetén a felsorolt eljárások bármelyike foganatosít- ható; nézetem szerint azonban legkevesebb veszélylyel és legtöbb előnnyel az ábrán felmutatott heveder alkalmazása jár. Ez után

* Beszerezhető: A. Pfanhauser, Wien VIII. Strazziggasse 41, vagy Budapest Fischer Péternél, IV. Kossuth Lajos-utca 6. sz.

következhettek az üveg, még pedig a vékony, de erős sámpáneres üvegek a legjobbak, azért, mert ezek mellett az állat vizelet-letétele nincsen akadályozva. Az összevarrást, tamponirozást és a hólyag alkalmazását nem ajánlhatom, mivel ezeknél a vizelet letétele s részben még a bélsár kiürítése is akadályozva lesz, a mi nemcsak nyugtalanítja és ingerli az ugy is beteg állatot, hanem igen könnyen hólyagrepedésre is vezethet.

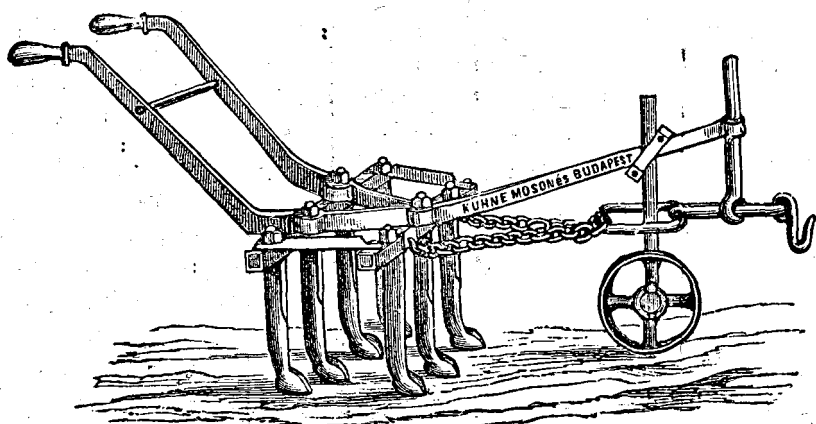
Az állatot, melynél az előesett méhnek visszahelyezése és helybentartása talán orvosi beavatkozás nélkül is sikerült, a műtét után legkésőbb egy-két nap múlva orvossal vizsgáltassuk meg és a további kezelést annak utasításai szerint végezzük, mert különben gyakran meg fog történni, hogy a mit megnyertünk gyors és ügyes beavatkozásunk által, el fogjuk veszíteni az okszerűtlen vagy elhanyagolt utókezelés miatt.

Jakab L.

Az exstirpálásról.

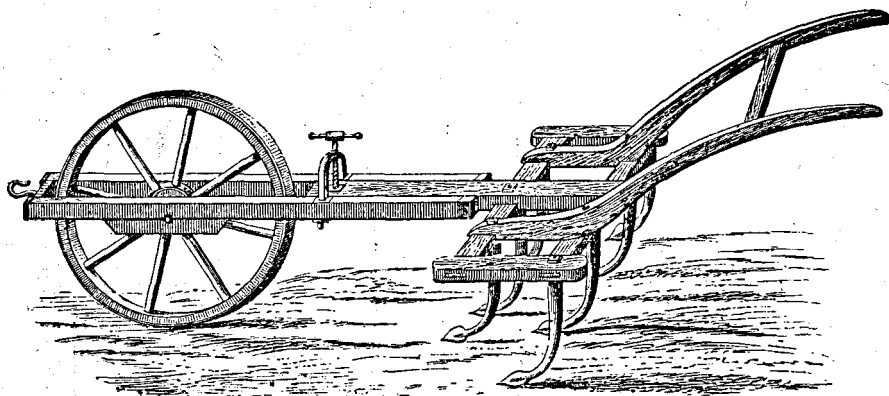
Ősszel szántunk, tavasszal porhanyítsunk. Az utóbbi években tett összehasonlító kísérletek minden kétséget kizárólag bizonyították, hogy a tavasszal szántott föld sokkal kisebb terméket ad, mint a fogasolt vagy exstirpált, és ez természetes is, mert a föld nem lévén megforgatva, jobban megőrzi a téli nedvességet és a zsenge növény jobban ellen tud állni a tavaszi szárazságnak. Előnye a porhanyításnak a szántás felett: hogy sokkal hamarabb hozzá lehet fogni a tavaszi vetési munkálatokhoz, mert a porhanyítás nedves talajon sem betegíti meg a földet, mint a szántás. Szórvavetésnél a mag alátakarása egyenletesen és a kellő mélységre történik. De legnagyobb előnye a porhanyításnak a gyors munka; fogással nyolczszor, exstirpátorral négyszer annyit végez egy fogat naponként, mint ekével.

Ha a föld ősszel későn és mélyen lett felszántva, a tél hótalan volt és a szántás száraz fagyoknak volt kitéve, tavasszal a fogasolás is elég lesz. De egy olyan tél után, mint az idej, mikor még márczius közepén is meter magas hó borítja a mezőt, mely az őszi szántást a legnehezebb hengernél is jobban összenyomta, a fogas csak felületes munkát fog végezni, a növények gyökerei nem hatolhatnak majd be az összetömörült földbe s a talajnedves-

Vas extirpátor.

ség is sokkal gyorsabban elpárolog az összetömörült föld helyreállott hajcsövessége folytán. A porhanyítóval még korábban meg lehet a munkát kezdeni, mint a fogással. Gyönyörű zabtermést láttam grubber után, pedig a talaj oly nedves volt, hogy a víz folyt a libaláb alaku vasak által vont barázdákban. Az extirpátorok kitűnően irtják a taraczkot, kifésülvén annak gyökereit a földből. Fogasolni utánnuk nem kell.

Pabst-féle extirpátor.

A porhanyítók két főcsoportra oszlanak: mély művelésre való grubberek- és cultivátorokra; ezek között legismertebb, de nem a legjobb a Colemann-féle cultivátor, és a közép mély munkához való grubber-boronák és exstirpátorok.

Előbbiek főleg czukorrépa alá 8—14" mélységig és őszszel lesznek alkalmazva, utóbbiak csak 4—6' mélyen járnak és leginkább tavasszal a szórt vetések aláhozására használtatnak.

A grubber-boronák közt legjobb a Howard-féle egészen vasból, önműködő kiemelő szerkezettel, de ára nagyon magas: 115 frt és 6—8 ökör kell bele; jó az Arnton-féle is, mely fakerettel is készül.

Az exstirpátorok közül könnyebb földben teljesen megfelel a Pabst-féle, fakerettel és 7 vassal; nehezebb talajhoz czélszerűbb lesz az egészen vasból készült Traiprain- vagy a Kühne-féle vasextirpátort (melyet rajzban is bemutatunk) beszerezni. Kapható Kühne Fede mosonyi gépgyárában, ára 45 frt. V. K.

Pályázat.

Az Erdélyi Gazdasági Egyletnél a titkári állás lemondás folytán betöltendő lévén, arra ezennel pályázat hirdetik.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet igazgató választmányához intézendő pályázati kérvényben a folyamodónak ki kell mutatnia születési helyét, korát, általános és gazdasági szakképzettségét, nyelvismeretét, az irodai és az ügykezelési szakban való jártasságát, esetleg irodalmi munkásságát s eddigi foglalkozását és működését.

A titkár főbb teendőit képezik: a gazdasági egylet irodai teendőinek ellátása; az egylet lapjának s egyéb kiadványainak szerkesztése; az egyleti közteleknek az igazgató választmány utasítása szerint való felügyelete; a befolyó ügyek előkészítése s előadása; a választmányi és szakosztályi ülési jegyzőkönyvek megszerkesztése; az iroda és a könyvtár leltárának felelős számadása; a szükséges nyilvántartások vezetése. Egyebekre nézve a megválasztandó titkár részletes szolgálati utasítással fog elláttatni.

A titkári állás javadalmazása évi 1200 o. é forint készpénzfizetés és ötévenként 100 forint pótlék-négy ciklusig. Ha szerkeszti az egylet hivatalos lapját, azért külön 400 frt tiszteletdíj jár.

A folyamodások f. é. május 30-ig nyujtandók be az egylet igazgató választmányához (Kolozsvárt, belközép-utca gróf Mikópalota), az állás elfoglalásának idejét, a gazdasági egylet, a megválasztandó titkárral együtt állapítja meg.

A megválasztott titkár két évi jó próbaszolgálat után állandósításra tarthat igényt.

Kolozsvár, 1895. márczius 15.

Szabó József,

egyleti elnök.

Irodalmi szemle.

Könyvismertetés. „*A gabonafélék, a burgonya és a szőlő legfontosabb gombabetegségei.*“ Irta Páter Béla, a kolozsvári (kolozsmonostori) gazdasági tanintézet rendes tanára. — Sietünk tudatni olvasóinkkal, hogy gazdasági egyletünk könyvkiadó vállalatának XXVII-ik füzete — a VIII-ik évfolyam 3-ik füzete — már kikerült a sajtó alól és az előfizetőknek, valamint az erdélyi gazdasági egylet tagjainak nemsokára kezük között leend. A gazd. irodalomban jó nevű szerzőnek mivelési növényeink legfontosabb gombabetegségeiről irt füzete méltó helyet foglal könyvkiadó vállalatunk többi füzeteinek diszes sorában. Könnyen érthetően és alaposan tájékoztat azok felől a növénybetegségek felől, melyek újabban mind több-több kárt okoznak gazdáinknak; nevezetesen az üszöggel, a szőlő peronoszporájával és a burgonyavésszel foglalkozik behatóan. A nagyobb károk elkerülésére mielőbb meg kell ismerkednünk eme betegségek előidézőivel és azokkal az intézkedésekkel, melyek foganatosításával a betegségek fellépése megelőzhető és a továbbterjedés megakadályozható. Minderről a füzet kimerítő tájékoztatást nyújt és magyarázatait 21 jó képpel világítja meg. A 64 lapoldalra terjedő füzet alább olvasható tartalomjegyzéke bizonyítja, hogy a gazdát érdeklő legfontosabb gombabetegségek közül egy sem maradt ki. — Tartalom: Bevezetés. Az üszög. 1. A buza üszögbetegsége, a) a kőüszög, védekezés, b) a porüszög. 2. Az árpaüszög. 3. A zabüszög. 4. A gabonaszárüszög. 5. A tengeriüszög. 6. A kölesüszög. A gabonaroszda. Védekezés a rozszda ellen. Az anyarozs. A buza lisztharmatja. A szőlő lisztharmatja. A szőlő peronoszporája. A peronoszpora elleni védekezés. A szőlő fekete rothadása. A szőlő fekete ragyája vagyis himlője. A szőlő legujabb betegsége. A burgonyavész. A burgonyavész elleni védekezés. - A könyvkiadó vállalat *VII-ik évfolyamában* eddig három füzet jelent meg: 1. »A komlótermelésről«, ára 25 kr. 2. »A méhtenyésztésről«, ára

30 kr. 3. »A gabonafélék, a burgonya és a szőlő legfontosabb gombabetegségei«, ára 50 kr. A 4-ik füzet most van sajtó alatt és szólni fog a »Talajjavításról, lecsapolásról«. *Mind a négy füzet előfizetési ára csak 80 kr.* Egyenként beszerezve sokkal többbe kerül. Az előfizetési pénz, valamint bármely füzet megrendelése „*az erdélyi gazdasági egylet pénztárának Kolozsvár*“ czimzendő. sz. á.

A hollandi tehenek köztudomás szerint nagyon sok, de egyuttal nagyon híg tejet adnak. Ezzel szemben felette meglepő az a hír, hogy az amerikai tenyésztőknek sikerült az általuk importált hollandi marhát annyira tökéletesíteni, miszerint ma már nemcsak sok, hanem oly kövér tejet is adnak a tehének, mely a Jersey-tehének régóta híres kövér tejével vetekedik. Ezt Fr. Oetken »*Die Landwirthschaft in den Vereinigten Staaten von Nordamerika*« czimű könyve hiteles adatai szerint azzal az egyszerű móddal érték el, hogy folyton ellenőrizték a tej minőségét is; a tehének közül azokat tartották meg tenyésztésre, melyek sok és egyszersmind kövérebb tejet is adtak. Ezek utódaival helyettesítették a kimustráltakat és így lassanként fokozták a tej zsirtartalmát. Hogy ugyanazon takarmányon élő egy fajtájú tehének közül az egyik sűrűbb, a másik hígabb tejet ad, bárki tapasztalhatja; az is tény, hogy a jobb tejet adó tehén leánya is jobb tejet ad, tehát, hogy *ez a nevezetes tulajdonság átörökölhető* épen úgy, mint a bőtejelés. Ime ez az amerikai sikernek, melyet kétségbevonhatlan hivatalos adatok bizonyítanak, könnyen megérthető, egyszerű alapja. Nős, ha az amerikai tenyésztőknek sikerült a híg tejű hollandi fajtából kövér tejű törzseket nevelni, miért ne sikerülne nekünk is a mi jó szürke marháinkból jól tejelő törzseket teremteni. Hiszen ennek a fajtának nagyon sok tehene jól tejel s hogy ez tény, igyekezni fogunk minél több példával bizonyítani. sz. á.

Az »Engrais de boeuf«-ról, a szárított — koncentrált — marhatrágyáról, mely az aradi és temesvári gyárakból kerül forgalomba, azt írja a »Mezőgazdasági Szemle« 1895. II. füzetében, hogy trágyahatása nincs arányban árával, más szóval, hogy ez idő szerint még igen drága trágya. Több rendbeli kísérlet bizonyossága szerint a szárított marhatrágyának direkt hatása a legtöbb esetben csekély és utóhatása nem nagy; ezért mindaddig nem lehet ajánlani álta-

lános használatra, míg árát olcsóbbra nem szabják a gyárak. Nehány év előtt 3 frt 50 krért adták loco gyár, az elmúlt évben 3 frtra szállították és ma már 2 frt 40 krért is kínálják mm. a száritott marhatrágyát. Ez is bizonyítja, hogy értékét túlbecsülték. Megfelelő ár mellett ajánlani lehet és használni is fogják bizonyára oly talajokra, melyekben a növényt tápláló anyagok mindenike megfogyatkozott s ezért egyoldaluan ható műtrágyákkal nem javíthatók, istállótrágyával pedig, különböző okok miatt, nem trágyázhatók.

sz. á.

— A gabonaáraknak az állam által való szabályozása. Ily czímen közöl a »Wirtschaftspolitische Blätter« egy érdekes cikksorozatot. A német birodalmi tanácsot már régóta foglalkoztatja azon kérdés, hogy mi módon lenne elérhető a gabonapiaczon a jobb gabonaár. Miután kereskedelmi szerződésekkel és tartamuk alatt védvámokkal a belföldi árak emelkedése el nem érhető, nem marad más hátra, mint a külföldi gabona káros beözönlését, mely az alacsony áraknak leginkább oka, korlátozni és a külföldi gabonakereskedést államilag szabályozni.

Ezen nézetnek adtak az *agráriusok* kifejezést és terjesztettek indítványt a birodalmi gyűlés elé. Ez indítványnak első főpontja: *jobb gabonaárak biztosítása a gazdák részére* és pedig nemcsak most, hanem állandóan

Azon kérdésre, hogy az ily biztosítás kívánatos-e, minden gazda igennel fog felelni. Lesznek olyanok, kik az állandó piaci árak elérését lehetetlennek vélik. A földolog, a mi elérendő, hogy egy minimalis és maximalis ár éressék el, melyet sem lefelé, sem felfelé ne lépjen túl a gabona ára. Ezt ugy a kereskedő világ, mint a nemzetgazdászok és statisztikusok legnagyobb része lehetetlennek tartja. Pedig mindenki el kell ismerje, hogy mindenkire nézve jó volna, ha állandóan normális magas gabonaárak lennének elérhetőek; és senki sem tagadhatja, hogy a hirtelen fel- vagy leszökkenése a gabonaáraknak az általános jóllétre mily káros.

Az indítványtevők azt vélik, hogy állandó normális gabonaárak, mely után oly hosszú ideje törekszünk, az által lenne elérhető, *ha a külföldi gabona- és malomtermékek egyedüli vásárlója és eladója az állam lesz.*

Sokan már azon szótól is: »állami monopólium«, irtóznak.

Pedig nincs igazuk. Szabad kereskedés, védvám oly kérdések, melyek minden időben változnak; teljesen egyik sem felelhet meg a zűkségletnek, hanem egyszer egyik, egyszer a másik kell tulsúlyban legyen a másik felett. És ha az állami monopoliumot kívánja a nemzet jóléte, akkor az a helyes gazdasági politika.

Ezen felvetett eszme ellen, hogy az állam vegye kezébe a külföldi gabonakereskedelmet, az ideig mindig a következő ellenvetéseket tették: 1. Az államhivatalnokoknál hiányzik a kellő kereskedelmi tapasztalat és körültekintés. 2. A raktári kezelés igen drága. 3. Lehetetlen azon nagy tőke összehozatala, mely a raktárok építéséhez és a gabona bevásárlásához szükséges. A veszély igen nagy egy szerencsétlenül végződő háboru esetén. 5. A birodalmi tanács a befektetett tőkét nem ellenőrizheti. 6. A függésben levő hivatalnokok és munkások szaporodnak.

Ezen ellenvetések egyike sem olyan, hogy kellő ellenérvet ne hozhatnánk ellene. Ez ellenvetések nem akadályai a kivihetőségnek. És ne feledjük, hogy a belföldi gabonakereskedelmet nem nyomja el. Csak a kültöldről behozandó kereskedelmet venné az állam a kezébe. Egyelőre csakis a buzának és rozsnak, mint fő kenyércikknek kereskedelmét. Kísérletet kell tenni, mielőtt me-reven elitélnek. Sok dolog volt lehetetlennek kikiáltva, a mi később lehetővé vált.

n. k.

Vegyes közlemények.

— Az „Erdélyi Gazdasági Egylet“ igazgató választmányi ülése 1895 február hó 21-én. A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után egyleti elnök jelenti, hogy az egylet értékpapirjait a »Magy. leszámítoló- és pénzváltóbank erdélyrészi fiókosztálya«-nál helyezte el, valamint az egylet pénztárának kezelését a »Kolozsvári takaré- és hitelbank« vállalta el. Ennek tudomásul vétele után bejelenti, hogy Sz. Szakáts Péter egyleti titkár állásáról hozzá intézett levélben lemondott. Lemondása elfogadtatott. A pénztárfor-galomról szóló jelentés tudomásul vétele után a beterjesztett zár-számadások meegvizsgálására küldetett ki számvizsgáló bizottság. A rendes közgyűlés ideje tüzetett ki ezután és tárgysorozata állapított meg. — Örömmel vette a gyűlés tudomásul, hogy tagjai sorába léptek: br. Apor István mint alapító, az unftárius vallásközönség

alamori, bányabükki és kerelő-sóspataki uradalmi mint évdijas tagok, továbbá Szereday Aladár mint évdijas tag. — Azután a földmivelségi miniszteri leiratok tárgyalattak. Ezek közül fontosabbak: a cserebogarak irtása ügyében, a Hungaria kénsav- és vegy-ipar részv.-társaság által megküldendő fénynyomatok kifüggesztése, az 1893. évi állategészségügyi évkönyv ügyében intézett leiratok. Továbbá előfizetése az »Erdélyi Gazda« 150 példányára, a községek által vásárolható tenyészbikák ügyében és a mezőhegyesi gulya-árverés tárgyában kelt leiratai tárgyalattak. — Előke-riült a művaj (margarin) kérdése is; ez ügyben a földmivelési miniszteriumban tartott szaktanácskozmány után, átírat intézendő Kolozsvár városához, valamint a nagyobb városokhoz szabályrendelet alkotása végett. — A selyemtenyésztés ügyének emelésére egy bizottság küldetett ki; valamint egy bizottság küldetik ki a III-ik országos gazdakongresszus kérdéseinek megvitatására. Ugyanezen kongresszuson az egyesület magát képviselteti. — Az Erdélyrészi Méhész-Egyesület évi jelentésének meghallgatása után a »Méhészeti Közlöny« támogatására 150 frt szavaztatott meg az idénre is. — Végül elnök ajánlatára az ülés elfogadta, hogy a tagoknak az irodalmi szakosztály könyvkiadó vállalatának füzetei ingyen küldesse-nek meg.

— **Jó vaját csak jó tejfelből lehet köpülni.** Édes tejfelből — a tejelező gépek által elválasztott tejszínből — finomabb ízű s ezért értékesebb vaj készíthető, semmint savanyu tejfelből. Ha a felezendő tejjel teletöltött edényeket hideg, esetleg jeges vízbe helyezzük, a tej nem savanyodik meg s úgy a felszálló tejfél, valamint alatta a sovány tej édes marad. Ha egy köpülésre több napon át kellene a tejfelt gyűjteni, szintén hideg vízbe kell a tejeles edényt helyezni, ügyelve, hogy 12—14 C fokon álljon a tejfél hőmérséklete. Ebben az esetben nem fog nagyon megsavanyodni a tejfél és finomabb vaját köpülhetünk belőle. Arra is kell ügyelni, hogy a mikor a köpülőbe töltjük a tejfelt, ne legyen sem igen hideg, sem igen meleg; legjobb, ha az édes telfel 11—12, a savanyu pedig 13—14 C fokot mutat. Ha esetleg melegebb a tejfél, hideg vízbe helyezve, a tejeles edényt lehűtjük; ha pedig hidegebb, akkor meleg vízbe állítjuk a tejeles edényt. Jó köpülőben 30—40 perc alatt ki lehet verni a vaját s a mikor látjuk, hogy a vajcsomócs-

kák körülbelől akkorák, mint egy gombostűfej, az írók leszűrjük s ugyanannyi tiszta friss vizet töltünk a köpülőbe, reája csendesen nehányszor mozgásba hozzuk a verőjét és azután a vizet is kieresztjük a köpülőből s ezt — a vaj mosását a köpülőben mindaddig ismételjük tiszta friss vízzel, míg a köpülőből kieresztett, a vajról leszűrt víz egészen tiszta. Erre kivesszük a vajat a köpülőből és annak rendje, módja szerint meggyurjuk, hogy a benne rekedt író és víz eltávolíttassék.

sz. á.

Erjesztett zöldtakarmányt, verembe taposott vagy zombolyai módon és tornai módon kazalba rakott zöld tengerit — csamádét — lóherét, luczernát, zabosbükkönyt sok helyt etetnek már nálunk is. Az ilyen takarmányt legnagyobb mennyiségben és talán legrégebb idő óta Amerikában etetik főleg a szarvasmarhával; az amerikai gazdáknak van tehát legterjedelmesebb praxisuk e téren. Minthogy gyakran felmerül az a kérdés: mennyit lehet a szóban levő erjesztett takarmányból egy napra adni? közöljük az amerikaiak által jónak tapasztalt adagot. Egy kifejldött szarvasmarhá-
nak napi adagul legtöbbit az élősúly 6%-át szabad erjesztett zöldtakarmányból adni; egy 500 kilós tehénnek tehát 30 kilót. Ha azonban szecsával, pelyvával, törekkkel rázatjuk össze az erjesztett takarmányt, valami kevéssel többet is adhatunk. E mellett azonban szénát vagy akár csak szalmát szálason is kell adni, mert az erjesztett takarmány egymagára etetve megronthatja az emésztést és a kérődzést. Az erjesztett csalamádé egymagában jól laktató, de nem jól tápláló takarmány s ezért jó szénát vagy más táplálabb takarmányt kell mellette etetni; a zöld lóher, luczerna, zabosbükköny erjesztve is kitűnő tápláló takarmány, a miért is mellette szalmával is beérheti a jószág.

sz. á.

— **Az ügetőlovak — traberek gyorsaságának fokozódása** legmeggyőzőbb bizonyítéka annak a ténynek, hogy szakszerű tenyésztéssel háziállataink bármely tulajdonságát javítani, tökéletesíteni lehet. Az amerikai ügetők *recordja* 1888-ban 2:8¹/₄—2:30 volt, azaz a leggyorsabb ügetőnek 2 percz és 8¹/₄ másodpercz idő kellett 1 angol mértföld (1609 meter) utra. 1891-ben *Maud* volt a leggyorsabb amerikai ügető 2:8³/₄ recorddal. 1893 tavaszán pedig *Nancy Hank* ragadta el a pálmát 2 percz és 4 másodpercz alatt futva meg 1 angol mértföldnyi utat; ez a record — 2:4 — még

mindig nem elégíti ki az amerikai tenyésztőket, minthogy 2:0-ra törekesznek s ezt el is fogják érni. *Nancy Hank* gyorsasága felől jobban tájékozódhatunk, ha 1 kilométerre, illetőleg a mi régi mértföldünkre (7.5 kilométer) számítjuk át recordját s ez 1 kilométerre 1 perc és 18 másodperc, 1 mértföldre pedig körülbelől 10 perc feltéve, hogy az ut végeig kitart a gyorsasága. sz. á.

— **A pelyvát, aprótöreket, lóher-luczernaszénát sertésekkel is lehet értékesíteni.** Csodálkozva láttam az elmúlt év nyarán, németországi utam alkalmával, hogy a sertésekkel pelyvát és apró töreket is etetnek a legtöbb gazdaságban. Még a hizók takarmányából sem hiányzik a pelyva-gabonapelyva. A legtöbb helyt összeszezuzott főt burgonyával és darával keverik össze a pelyvát és leforrázzák a keveréket; néhol lisztből, rozsliszt, tengeri liszt korpából és pelyvából forróvízzel sűrű ivóst — moslékot — készítenek. Mindenki dicséri a pelyva jó hatását az emésztés elősegítésére és az étvágy fokozására s egyuttal jó gyomortöltelék is. Önként érthetően csak kevés pelyvát szabad a sertések takarmányába tenni; valamint önként érthető az is, hogy a pelyvából a sertés gyomra nem fog sokat megemésztani. Éppen most olvasom (Fr. Oetken »Die landw. i. d. vereinig, Staaten v. Nordamerika«) hogy az egyesült államokban a sertések téli takarmányában a lóher és luczerna széna nevezetes szerepet játszik. Egy nebraskai tenyésztő a következőket írja a széna etetésről: 1 hektoliter apróra vágott — szecskázott — luczerna szénát ugyanannyi tengeri darával és $\frac{1}{2}$ hektoliter rostaaly liszttel egy elegendő nagy cseberben jól összekeverek s keverés közben sósvízzel kellően lelocsoltatom; ebből a keverékből egy etetésre annyit kapnak a koczák, malacozás előtt és malacozás után is, a mennyit jóízűen megtudnak enni s ezenkívül egy etetésre répát kapnak. A malaczok nevedezésével a szoptató koczák keverékébe több rostaalj lisztet tételtek és zabdarát is adtak. Volt év a mikor egész éven át nem ettek mást a koczák, mint apróra vágott lóherszénával kevert tengeri darát s az eredmény igen jó volt. Tavasz nyíltával a széna etetést megszüntetni. sz. á.

— **Bival tehének vemhességi ideje.** Számos kérdésünkre kapott feleletekből látják, hogy a bivaltenyésztők egy része nem tudja bizonyosan mennyi ideig tart a vemhesség a bival-teneknekél,

Ezen nem is csodálkozunk, mert az eredményes párasodás ideje nehezen állapítható meg ott, a hol a bika szabadon jár a tehenc között. Örvendünk, hogy megbízható tájékoztatást közölhetünk a szóba hozott kérdésre a *fogarasi ménésbirtok sárkányi bivaltenyésztése* sokat tapasztalt jeles vezetőjének, gróf de la Motte Arthur urnak adatai alapján. Ezek szerint: a bivaltehnél az üzekekedés — folytatás — 2-3 napig is tart s ez alatt a bikát 1-2-szer is felveszi; 6-8 napra, ritkán a 15-ik napra újra üzekekedik s esetleg ismét felveszi a bikát; az üzekekedés márcziustól október végéig észlelhető, a téli hónapokban ritka tehnél mutatkozik; a vemhesség *üszborjuval* 327-332 napig tart, *bikaborjuval* rendszeren hosszabb ideig 330-335 napig, *elhasu üszök* még hosszabb ideig hordják méhük terhét, így 10 esetben 355-360 napig tartott a vemhesség. Nagy általánosságban szólva, tehát azt mondhatjuk, hogy a vemhesség a bivalteheneknél 11 hónapig tart. sz. á.

— Az udvarhelymegyei gazd. egyesület által ez év febr. 28-án Sz.-Keresztúron rendezett tenyészbika-kiállítás és ugyanott márczius 1-én megtartott országos tenyészbika-vásár eredményéről a következőkben számolunk be. Ugy a kiállítás-, mint a vásárra felhajtott anyag tiszta erdélyi magyar faj, jól ápolt s tulnyomó részben szabályos testalkatu állat volt s kiemelendőnek tartom azon öröndetes jelenséget, hogy a felhajtott bikák nagyobb rész szabályos állásu, hatalmas csontozatu s izomzatu végtagokkal bírt, mely körülmény — tekintve azt, hogy igavonás tekintetében páratlan erdélyi szarvasmarháknak éppen végtagjai, különösen a hátsó lábaknál, valamint a kereszt és faralakulásnál találtunk eddig sok szabálytalanságot — öröndetes haladásként constatálható s azt bizonyítja, hogy e vidék tenyésztői említett fogatkozások tudatában megfelelő apaállatok beszerzése s alkalmazása által igyekeztek ezen küllemtani hibákat kiküszöbölni, a mi tenyésztóink nagy részének igen szépen sikerült is. Sajnos, hogy az idő nem kedvezett a bikakiállítás és vásárnak, talán éppen ezen abnormalis idő következtében nem keresték fel kiállításunkat és vásárunkat oly számban, a mint ez rendes körülmények között várható volt s a mint ezt a felhajtott anyag megérdemelte volna. A kiállításra felhajtott összesen 103 darab bika. Ezek közül 24 egy éves, 65 két éves, 10 három éves és 4 drb négy éves. A bíráló bizottság következőleg ítél: I-ső díjat

(200 korona) nyerte Sperker Ferencz szt.-demeteri birtokos »Fátyol« nevű 2 éves bikájával, melyet még a jury ítéletének kihirdetése előtt megvásárolt Báró Kemény Béla nagybirtokos 500 o. é. frttal. II-ik díjat (150 korona) Kis György sz.-kereszturi földműves gazda »Bandi« nevű 2 éves bikájával. III-ik díjat (100 kor.) Ugron Ákos szombatfalvi birtokos »Jámbor« nevű 2 éves bikájával. IV-ik díjat (50 kor.) Keresztély Márton szt.-ábrahádi földműves gazda »Ficzko« nevű bikájával. A Sperker Ferencz szt.-demeteri birtokos által kitűzött 175 korona külön díjat, melyre csak székely földműves kis gazdák pályázhattak, elnyerte rugonfalvi Nyikuláj Sándor »Bodor« nevű bikájával. Dicsérő oklevelet nyertek: Báró Kemény Béla, Báró Gamera Oszkár, Sperker Ferencz hat bikával, Mezey Lajos, Kis Áron, Hegyi András, Jakab Gyula, Oláh Antal, Végh Gyula, Benkő András, Székely-Keresztur város nagyközség, Sándor József, Kis Áron, Dr. Gyarmathy Dezső, Molnár István, Jakabházy Sámuel, Árvátfalva község, Elekes Venczel, Tiboldi Péter, Szent-Ábrahám község, Kis Dénes, Szentkirályi Árpád, Győrfi Lajos 1 drb bikával és dr. Nagy Sámuel. A vásárra felhajtattott 145 drb bika. 1 éves 29 drb, 2 éves 96 drb, 3 éves 15 darab, 4 éves 5 darab. — Eladatott 39 darab. Tenyészbikák 200—250 frtig. Kiseleztezt bikák 90—180 frtig lettek fizetve. A nagy tenyésztők közül legmagasabb árakat ért el Sperker Ferencz szt.-demeteri birtokos, két darab 2 éves bikáját 1000 frtért értékesítvén; a kis tenyésztők közül pedig egy sáromberki földművesgazda, kinek 2 éves bikáját báró Jósika Gábor szamosfalvi nagybirtokos 400 frttal vette meg. A vásárló községek közül a legmagasabb árakat fizették a kisküküllőmegyeiek, kik közül Garat községe Sperker Ferencz szt.-demeteri birtokostól egy 2 éves bikát 450 frton vásárolt meg. — Az országos tenyésztés s nevezetesen az erdélyi magyar szarvasmarha tenyésztésének érdekében óhajtandó volna, hogy hazarszünk cme egyetlen országos jellegű tenyészbika-vásárját a nagy- és kistenyésztők, ugy a vásárló községek is, saját jól felfogott érdekükben, minél számosabban keresnék fel a jövőben; hol előbbiek állataikat szép árakon értékesíthetnék, utóbbiak pedig fajtiszta, kitünő tenyész apaállatokat szerezhetnének be. Udvarhelymegyei.

Kiadó-tulajdonos:

Az „Erdélyi Gazdasági Egylet.”

Nyomatott Gámán J. örököse könyvnyomdájában Kolozsvárt.

— HIRDETÉSEK. —

Magyar Jelzálog és Hitelbank

képviselősege. Kolozsvárt.

Alaptőkéje **25** millió arany forint.

Elnöke Széll Kálmán, Magyarország volt pénzügyminisztere.

$4\frac{1}{2}$ százalékos jelzálogkölesönöket nyújt földbirtokra 50 évi törlesztés mellett, 5.40%, nagyobb városokban fekvő házakra 36 évi törlesztés és 6% annuitás mellett. — Elad 4 és $4\frac{1}{2}$ százalékos zálogleveleket, 3%-os nyeresémenykötvényeket.

Kolozsvárt, Jókai-utca 2. sz. (Rhédey-ház. I. em.)

Cs. és kir. szabad. „ADRIAI” BIZTOSÍTÓ TÁRSULAT

alapítottatott 1838-ik évben.

Vagyonbiztonsági tőkéje 34 millió forint.

A magyarországi igazgatóság intézője: br. Podmaniczky Frigyes.

E társulat, mely 56 éves fennállása óta 76 millió frtot fizetett ki károk fejében, biztosít a legjutányosabb feltételek mellett:

tűz- és robbanási- valamint jégokozta károk ellen,

továbbá az *emberek életére, halál és elérési*, valamint *kiházasítási* esetekre.

Erdélyrészi vezérképviselőség Kolozsvárt:

Szekula Ákos,

vezérfelügyelő.

Gr. Teleki László,

helyett. titkár.

Magyar leszámítoló és pénzváltó bank

erdélyrészi fiók-osztálya.

Leszámítol váltókat előnyös kamatláb mellett.

Elfogad betéteket és azokat előzetes felmondás nélkül visszafizeti.

Előleget nyújt értékpapir és sorsjegyekre az összeg 80 %-áig, olcsó kamatláb mellett.

Vesz és elad értékpapirokat a tőzsdei hivatalos napi árfolyam szerint.

Kolozsvárt, belközép-u. 8.

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank

részvénytársaság. (Főtér 2. sz.)

1.200.000 korona teljesen befizetett alaptőkével.

(Alakult 1894. évi december hó 23-án a régibb pénztintézetek egyesüléséből és a Pesti Hazai Első Takarékpénztár hozzájárulásával.)

A társaság üzletkörét képezi:

A) Pénznemeknek kamatozás végett való elfogadása: 1. betéti könyvekre, 2. pénztárjegyekre, 3. folyó számlára.	E) Folyó számla és nyílt hitelek engedélyezése fedezet mellett.
B) Zálogkölcsonők adása és vétele értékpapírokra, arany- és ezüstpénzekre és ingóságokra.	F) Állami és egyéb nyilvános kölcsönökben való részvétel.
C) Váltók, utalványok és egyéb jelzálogilag, vagy más módon biztosított követelések leszámítolása és visszaleszámítolása.	G) Kölcsönök adása: a) telekkönyvezett ingatlanokra: b) törvényhozási, kormányi, illetve országos, törvényhatósági v. községi javadalmak és jövedelmekre c) közhasznú művek v. munkálatok keresztülvitelére, törvény által biztosított elsőbbségi jog v. államjótállás, v. a behajtásnak az állam, illetve hatóság által való biztosítása mellett.
D) Értékpapírok, arany- és ezüstpénzek vásárlása és eladása saját és idegen rővásárára. Pénzváltói üzletek folytatása.	

Kolozsvárt, 1895. február hó.

AZ IGAZGATÓSÁG.

Hatóságilag engedélyezett

v e g e l a d á s t

tart a **CSIKY IMRE**-czég

Kolozsvárt, főtér 34.

Ajánlja fűszer-, festék-, anyagáru- és gyógyáru raktárát tetemesen leszálított árban. — Vetemény-, virág és gazdasági magvait szintén.

Vörös lőhermag arankamentes,

államilag ólomzárólva, kiváló minőségű, erdélyi termésű kapható

az „Erdélyi Gazdasági Egylet“
heremag-tisztító raktárában.

Ára 72—76 forint.